

O sztuce argumentowania w wypowiedziach
ustnych

O sztuce argumentowania w wypowiedziach ustnych

Debata Sokratesa i Aspazji

Źródło: Nicolas-Antoine Monsiau, domena publiczna.

Argumentowanie, czyli uzasadnianie, dowodzenie, jest działaniem towarzyszącym człowiekowi od pierwszych lat życia. Dzieci, które nie są jeszcze biegłe w posługiwaniu się zawilóściami mowy, aby nakłonić kogoś do czegoś, używają płaczu. Z upływem lat, w miarę nabywania umiejętności językowych, posługujemy się w tym celu argumentami. Wykorzystujemy je podczas namawiania i przekonywania kogoś do czegoś oraz odradzania komuś czegoś. Argumentujemy zarówno w wypowiedziach pisemnych, jak i ustnych. Podczas tej lekcji poznasz różne sposoby uzasadniania swojego zdania.

Już wiesz

1) Zastanów się, kto i do czego przekonywał cię w ostatnich dniach. Czy jego działania okazały się skuteczne, czy też nie? Wyjaśnij, dlaczego argumentacja tej osoby została przez ciebie przyjęta bądź odrzucona.

2) Zastanów się, kogo i do czego próbowałaś/próbowałeś przekonywać w ostatnich dniach.

Wyjaśnij, dlaczego twoja argumentacja została przyjęta bądź odrzucona.

Jak zredagować skuteczny argument?

Argumentacja polega na uzasadnianiu twierdzeń, a więc sprowadza się do dokumentowania lub popierania tezy, czyli naszego stanowiska, w taki sposób, by wpłynąć na przekonania odbiorcy. Możemy więc powiedzieć, że argument to dowód, uzasadnienie jakiegoś sądu, opierające się na **przesłankach** (faktach, założeniach) prowadzących do określonego **wniosku** (konkluzji).

Poniżej przedstawiono przykładową argumentację z wyodrębnionymi częściami zawierającymi przesłankę lub wniosek.

Przesłanka	Wniosek
Ponieważ każde dziecko najlepiej jest wychowywać w rodzinie,	rząd powinien wspierać rodziny zastępcze, by zapewnić odpowiednie wychowanie również dzieciom pozbawionym opieki rodziców biologicznych.

Czasami przesłanka i wniosek występują w odwrotnej kolejności, co jest widoczne na poniższym przykładzie.

Wniosek	Przesłanka
Rząd powinien wspierać rodziny zastępcze, by zapewnić wychowanie również dzieciom pozbawionym opieki rodziców biologicznych,	ponieważ każde dziecko najlepiej jest wychowywać w rodzinie.

Bardzo często argument zawiera więcej niż jedną przesłankę. Natomiast w niektórych przypadkach przesłanki, które w oczywisty sposób wynikają z treści argumentu, są pomijane. W argumencie: 'Wszystkie liczby parzyste są podzielne przez dwa, zatem

12 jest podzielne przez dwa' pierwsza część zdania (do przecinka) to przesłanka, a druga – to wniosek. Przemilczano tu jedną oczywistą przesłankę, a mianowicie twierdzenie: '12 jest liczbą parzystą'. Bez tego założenia argument nie jest pełny, ale można je pominąć w tekście, ponieważ twierdzenie to jest powszechnie znane.

Etapy argumentowania i reguły przekonywania

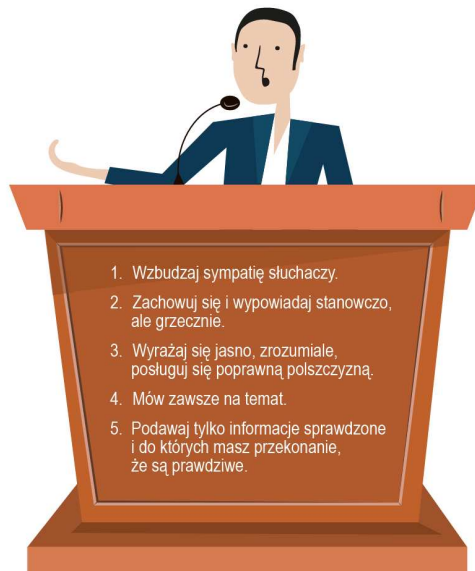
Przygotowując się do wystąpienia z użyciem argumentacji, należy dobrze poznać temat.

Pierwszym etapem argumentowania jest uświadomienie rozmówcom tematu lub problemu, który będzie przedmiotem rozważań. Trzeba więc jasno i precyzyjnie postawić **tezę**, czyli stanowisko.

Następnie należy zebrać wszelkie **argumenty** wspierające przyjętą tezę, ale użyć tylko tych, które są bezsporne. Jeszcze przed wystąpieniem warto też się zastanowić, jakich **kontrargumentów**, czyli argumentów przeciwnych, mogą użyć rozmówcy. Powinno się zaplanować na nie odpowiedź. Inaczej mówiąc, trzeba się przygotować na krytykę ze strony słuchaczy w taki sposób, by móc bez długiego namysłu skutecznie ją odeprzeć.

Kolejny krok to skomponowanie wystąpienia, gdyż ważna jest kolejność prezentowanych argumentów. Nasze dowodzenie możemy uczynić bardziej przekonującym, posługując się cytatami, anegdotami i ciekawostkami, które pobudzą wyobraźnię odbiorców ku właściwemu zrozumieniu naszych argumentów. Wielce pomocnym bywa wsparcie wywodu obrazem, warto zatem skorzystać z pomocy audiowizualnych.

Aby przekonać rozmówców do swojego zdania, powinniśmy pamiętać o pewnych **regułach**. Oto one:

Reguły argumentowania

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Rodzaje argumentów

Przekonując innych do swoich racji, możesz używać argumentów logicznych, rzeczowych i emocjonalnych.

Argumenty logiczne to wnioskowanie:

- a) od ogółu do szczegółu (**dedukcja**),
- b) od szczegółu do ogółu (**indukcja**).

Pierwszy sposób polega na prezentowaniu zdań bardzo ogólnych i wyciąganiu na ich podstawie wniosków szczegółowych, odnoszących się do konkretnych spraw. Oto przykład:

Teza: Organizm ludzki nie potrafi wytwarzać witaminy C, choć jest jemu niezbędna do prawidłowego funkcjonowania.

Przesłanka nr 1: Człowiek powinien spożywać produkty bogate w witaminę C,

Przesłanka nr 2: a świeże owoce zawierają jej bardzo dużo,

Wniosek: zatem należy jeść świeże owoce.

W drugiej metodzie przesłanki dotyczące szczegółów traktowane są jako punkt wyjścia do wniosku mającego charakter ogólny. Przykładem może być wypowiedź:

Teza: Jeżeli twoje dzieci są wybitnie uzdolnione muzycznie, mogą osiągnąć biegłość w grze na instrumentach i odnosić sukcesy.

Przesłanka nr 1: Córka Marzeny osiąga sukcesy w grze na skrzypcach,

Przesłanka nr 2: a jej syn świetnie gra na pianinie,

Wniosek: zatem Marzena ma dzieci wybitnie uzdolnione muzycznie.

Argumenty rzeczowe polegają na:

- 1) opisywaniu faktów,
- 2) prezentowaniu danych liczbowych potwierdzających nasze opinie,
- 3) przytaczaniu zdań osób, które uznajemy za autorytety w danej sprawie.

Przykładowa argumentacja:

Teza: Stan czytelnictwa w Polsce wyróżnia się negatywnie na tle innych krajów i to powinno niepokoić tych, którzy mają na sercu dobro ojczyzny.

1) argumenty opisujące fakty:

Wystarczy odwiedzić działy z literaturą w kilku księgarniach z przecenionymi książkami, by zorientować się, ile zalega tam tytułów, których nikt nie kupił, co w pewnej mierze potwierdza fakt, że Polacy stosunkowo mało czytają. To źle wpływa nie tylko na kondycję wydawnictw, zarobki autorów, ale, co gorsza, na ogólny poziom wiedzy rodaków i rozumienie przez nich tekstów, z którymi spotykają się na co dzień. Dla wielu z nich problemem jest właściwe odczytanie rozkładu jazdy pociągów, różnego rodzaju dokumentów, w tym umów nie tylko skomplikowanych jak np. bankowe. Zrozumienie najprostszych artykułów w prasie sprawia niektórym Polakom trudność, co odcina ich od świadomego uczestniczenia w życiu publicznym.

2) dane liczbowe potwierdzające nasze opinie:

Badania wykazały, że aż 63% Polaków powyżej 15. roku życia nie przeczytało w 2015 r. nawet jednej książki, podczas gdy tylko 23% Czechów w tej samej grupie wiekowej nie sięgnęło po żadną książkę. W tym samym roku 40% Polaków nie rozumiało tego, co czyta, natomiast 30% z nich potrafiło przyswoić treść jedynie w niewielkim stopniu.

3) przytoczenie autorytetu w danej sprawie - w tym przypadku raportu opracowanego przez pracowników instytucji państwowej:

Jak czytamy w raporcie Najwyższej Izby Kontroli z 2015 roku:

Zgodnie z art. 6 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. państwo polskie powinno stwarzać warunki upowszechnienia i równego dostępu do dóbr kultury, będącej źródłem tożsamości narodu polskiego, jego trwania i rozwoju.

Rozwój czytelnictwa w Polsce jest potrzebny dla zachowania dziedzictwa kulturowego Polski oraz stanowi ważny element realizacji zadań państwa w zakresie sprawowania mecenatu nad działalnością kulturalną na podstawie art. 1 ust. 2 ustawy z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej.

W ostatnich latach, pomimo przeznaczania znacznych środków publicznych na działania w zakresie poprawy stanu czytelnictwa, poziom czytelnictwa Polaków pozostawał na niskim poziomie.

Używając zaś **argumentów emocjonalnych**, odwołujemy się do pozytywnych lub negatywnych uczuć odbiorcy, czym możemy wywołać m.in.: dumę, zadowolenie, aprobatę, radość, współczucie lub litość, wstyd czy strach np. przed konsekwencjami braku rozwagi w kierowaniu hulajnogą. Część tego typu argumentów może być użyta nieetycznie, ponieważ niemoralne jest np. zastraszanie i szantażowanie ludzi. Można jednak starać się za ich pomocą pozyskać sympatię oraz przychylność odbiorców, gdy w argumentacji przeważało będzie słownictwo wartościujące o zabarwieniu pozytywnym.

Przykład argumentacji z wykorzystaniem argumentów emocjonalnych.

Teza: Kundelki ze schroniska to najwspanialsze psy, dlatego warto im zapewnić dom, adoptując je.

Argumenty emocjonalne:

Psy odwdzięczają się nowemu panu za przygarnięcie. Okazują przywiązanie, liżąc czule dłonie. Potrafią słuchać, gdy do nich mówimy o swoich kłopotach. Zazwyczaj szybko się uczą, jak iść przy nodze na spacerze, czym wzbudzają podziw i zazdrość niektórych zadzierających nosa właścicieli psów rasowych. Są niezwykle oddane i dzielne. Niejeden z nich obronił przed złodziejem dom podczas nieobecności właścicieli. Dajmy poznać ciepło domu kundelkom, ponieważ są kochane!

Zadaniowo

Ćwiczenie 1

W podanych niżej wypowiedziach wskaż przesłanki i wnioski.

- a) Krzyś i Mateusz urodzili się w 1999 roku. Pierwszy z nich przyszedł na świat w styczniu, a drugi w marcu, więc Krzyś jest starszy od Mateusza.
- b) Aby wyjechać do Chorwacji, nie potrzebujesz paszportu, ponieważ kraj ten znajduje się w Unii Europejskiej.
- c) Weronika powinna reprezentować szkołę w powiatowym konkursie ortograficznym, dlatego że najlepiej napisała dyktando podczas eliminacji szkolnych.
- d) Nauczyciel języka angielskiego jest na zwolnieniu lekarskim, zatem dziś wcześniej skończymy lekcje.

Ćwiczenie 2

Zamierzasz poprosić wychowawczynię/wychowawcę o zorganizowanie wycieczki szkolnej. Wybierz jej cel (np. Pieniny, Suwalszczyzna, Kraków, Międzyzdroje, Gdańsk) i przedstaw argumenty przemawiające za twoją propozycją.

Polecenie 1

Przypomnij sobie i napisz, co przekonało cię, a co nie w argumentach, których używali twoi rodzice/opiekunowie, by zachęcić cię do:

- a) nauki,
- b) uprawiania sportu,
- c) zdrowego odżywiania,
- d) ograniczenia czasu spędzanego przed komputerem.

Ćwiczenie 3

Sformułuj swoje argumenty zachęcające do podjęcia działań w tych samych sprawach, których dotyczyło powyższe polecenie.

Ćwiczenie 4

Sformułuj argumenty, by przekonać swoich rodziców/opiekunów do czegoś dla ciebie ważnego. Do każdego argumentu zredaguj kontrargument w imieniu twoich rodziców/opiekunów.

Ćwiczenie 5

Korzystając z dostępnych ci źródeł informacji, zgromadź aktualne dane liczbowe, które uwiarygodnią poniższe twierdzenia:

- Bezrobocie w Polsce spada/wzrasta.
- W Nigerii jest cieplej niż w Egipcie.
- Brak ruchu niekorzystnie wpływa na zdrowie.

Ćwiczenie 6

Dopasuj do każdego pojęcia odpowiedni opis.

pochlebstwa, drwiny, sentencje, groźby

Argumenty odwołujące się do strachu to...	
Argumenty odwołujące się do próżności odbiorcy to...	
Argumenty polegające na ośmieszeniu przeciwnika to...	
Funkcję argumentów odwołujących się do autorytetu pełnią...	

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.